

Ένας άγνωστος Αρτινός Νεομάρτυρας. (Αγίου Μαξίμου του Γραικού)

[Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Αγ. Μάξιμος ο Γραικός](#) / [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

“Ήταν κάποιος νέος πολύ ευσεβής, στολισμένος με εξωτερική εμφάνιση και είχε άφθονες ψυχικές αρετές, πιστός χριστιανός. Δεν είχε πλήρη μόρφωση, αλλά κατά του είχε αξιέπαινα έθιμα. Και συνεχίζει: Ήταν σκλάβος ενός πλούσιου Αγαρηνού και βοσκούσε τα πρόβατα εκείνου σε εύφορα λιβάδια”.

Δίνει έτσι ακριβή στοιχεία για την κοινωνική και πολιτική κατάσταση του νέου, την υποχρεωτική δουλειά και την ανελευθερία του.

Στη συνέχεια προχωρεί αμέσως στο δεύτερο πρόσωπο που πρωταγωνιστεί στο δράμα. Παρουσιάζει την όμορφη κόρη του Τούρκου, που αγαπά παράφορα τον νεαρό βοσκό, ο οποίος όμως αρνείται να την παντρευτεί, αν πρώτα δεν βαπτιστεί

χριστιανή.

“Εκείνη, ερωτευμένη και μαγεμένη από την ομορφιά και τη λεβεντιά του χριστιανού νέου, συμφωνεί ν’ αλλάξοπιστήσει. Για χάρη του κάνει τα πάντα και τελικά αποφασίζουν να φύγουν μαζί έξω από την πόλη. Θέλουν να πάνε όσο το δυνατόν πιο μακριά από τους γονείς και το σπίτι τους”.

Η πλοκή

Ο Μάξιμος, ο θεολόγος Μάξιμος, δε συνεχίζει την ιστορία του με τον κλασικό τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να συνεχιστεί μια αφήγηση, όπως για παράδειγμα: Μόλις το έμαθε ο Τούρκος κ.λπ., αλλά για κάθε κακή σκέψη και πράξη σκιαγραφεί και αποκαλύπτει το δημιουργό και κύριο πρόξενό της, δηλαδή το Σατανά. Ξεκινά λοιπόν την παράγραφο του ως εξής:

“Αλλ’ ο βλέπων όλα τα καλά με ζηλόφθονο μάτι, δεν άφησε έξω από τα δικά του ζηλόφθονα δίχτυα και αυτή την υπόθεση. . Και συνεχίζει παραβάλλοντας τα ζηλόφθονα δίχτυα και τις μηχανορραφίες του Σατανά με το κατόρθωμα του διαβολικού Τούρκου, που κατάφερε τελικά να τους ανακαλύψει στο δάσος και να τους συλλάβει”.

Παρατηρούμε ότι ο Μάξιμος εκφράζεται με λογοτεχνική διάθεση, χρησιμοποιώντας χαριτωμένες εκφράσεις που θυμίζουν προχριστιανικούς ψαλμούς, όπως π.χ. ο γονέας του κοριτσιού σαν το πεινασμένο θηρίο που κατευθύνεται για κυνήγι μετά από αλλεπάλληλες προσπάθειες τους βρήκε κρυμμένους σε κάποιο δάσος σαν τα άκακα νεαρά ελάφια που κρύβονται από το θηρίο.

Ο JackHaney γράφει ότι ο Τούρκος βρήκε το δούλο και την κόρη του με τη βοήθεια ενός προδότη, όμως τέτοιο πράγμα δεν αναφέρεται πουθενά στη διήγηση. Μάλιστα, ο ίδιος ο Μάξιμος τον αντικρούει με τη φράση του μετά από αλλεπάλληλες προσπάθειες τους βρήκε. Το σημαντικότερο είναι ότι ούτε ο JackHaney μας πληροφορεί από πού άντλησε τα στοιχεία γι’ αυτόν τον ισχυρισμό. Πιθανώς, το διαπιστώνει ως λογικό ενδεχόμενο, επειδή ο Τούρκος ανακάλυψε τα παιδιά σχετικά γρήγορα.

Υπάρχει όμως και ένα επί πλέον ενδεχόμενο, δηλαδή να είχε ξεκινήσει μια ομάδα Τούρκων ενόπλων ανιχνευτών, υποτακτικών του μπέη, η οποία μετά από προσεκτική και επίμονη έρευνα ανακάλυψε και παρέδωσε τους δύο νέους.

” Ο Αγαρηνός, πνέων μένεα, μόλις τους ανακάλυψε τραυμάτισε βάνουσα με φοβερό ξυλοδαρμό τον νεαρό βοσκό του, γιατί δεν ήξερε ότι τα δύο παιδιά, παρά

τον παράφορο έρωτά τους, ήταν ακόμη αγνά.

Ο Τούρκος έδεσε το βοσκό σφιχτά και τον ξανάφερε στο σπίτι του. Εκεί έμεινε άναυδος όταν πληροφορήθηκε από την ίδια του την κόρη ότι ο βοσκός ήταν αγνός και εγκρατής και ότι χάρη σ' αυτόν παρέμεινε αγνή και ανέγγιχτη. Αμέσως γαλήνεψε και αντιμετώπισε ψύχραιμα την κατάσταση. Θαύμασε τη δύναμη της εγκράτειας του νεαρού υποτακτικού του και μεταβλήθηκε από οργίλος εκδικητής σε πράο υποψήφιο πεθερό.

Προσπάθησε με γλυκά λόγια να κάνει το βοσκό να δεχθεί τις προτάσεις του λέγοντας: Να απαρνηθείς, ώ καλό μου παιδί, τη δική σου πατρική πίστη, να δεχθείς τη δικιά μου και να είσαι όπως εγώ και θα δέσω εσένα με την κόρη μου που επιθυμείς με γάμο, και θα σε κάνω γενικό κληρονόμο όλων των κτημάτων μου.

Αλλά οι προτάσεις του Τούρκου κρίθηκαν απαράδεκτες από το νεαρό βοσκό. Το χριστιανόπουλο, ακούγοντας ότι ο Τούρκος του έδινε την κόρη και την περιουσία με την προϋπόθεση ν' απαρνηθεί τη χριστιανική πίστη του, σηκώθηκε με ορμή όρθιος και η ύπαρξή του πλημμύρισε ευθύς από το Άγιο Πνεύμα. Φλογίστηκε και φωτίστηκε η αγνή του ψυχή με τη θεϊκή αγάπη και, ως φυσικό επακόλουθο, του γεννήθηκε η υπέροχη και υπέρτατη επιθυμία του μαρτυρίου. Θεία ακτινοβολία τον περιέλουσε και έλαμψε ολόκληρος”.

Ο Μάξιμος θα ήταν σίγουρα πολύ συγκινημένος όταν περιέγραφε τα γεγονότα αυτά. Το δράμα με όλο του το μεγαλείο άγγιζε τα μύχια της θλιμμένης του ψυχής. Στα δικά του μαρτύρια τον ενδυνάμωνε όχι μόνο η αναφορά του στο μαρτύριο του Ελληνόπουλου αλλά και η ανάμνηση του μαρτυρικού θανάτου του Σαβαναρόλα. Ο Μάξιμος συγκλονίστηκε από την απόφαση του αγνού βοσκού, έγραψε υπερήφανα και θαυμαστά λόγια ως απάντηση του νεαρού προς τον Τούρκο αφέντη του: Εξαφανίσου μαζί με την κόρη σου και με όλα τα πλούτη σου απαίσιο σκεύος ολέθριων δαιμόνων. Στο σημείο αυτό διαπιστώνουμε ότι ο Μάξιμος παρεμβαίνει στο λόγο του πρωταγωνιστή, εισάγοντας λεκτικά σχήματα που λογικά δεν θα μπορούσαν ν' ανήκουν στο γλωσσικό ιδίωμα ενός βοσκού.

Η απάντηση του νέου είναι μαχητική και μακροσκελής και συνεχίζει αποφασιστικά και εμφατικά με τη διατύπωση της ομολογίας πίστεώς του: Εγώ την πίστη στο Θεό μου θα την διαφυλάξω αγνή, όσο έχω τις δυνάμεις μου, εσένα και τα πλούτη και την κόρη σου, και την ίδια την πλάνη του άθεου Μωάμεθ με χαρά την εξεμώ.

Ο Αγαρηνός εκνευρίστηκε σφόδρα και όπως ένας λυσσασμένος σκύλος επιτέθηκε κατά του νεαρού και άρχισε να τον κτυπά με γροθιές και κλωτσιές. Ύστερα του έβαλε σχοινί στο λαιμό και δένοντας τα χέρια πίσω τον έσυρε απάνθρωπα και τον

παρουσίασε στο δικαστή. Εκεί στο δικαστήριο τον κατηγορήσε ως απαγωγέα και ληστή της κόρης του και ως υβριστή του Μωάμεθ μαζί με άλλες πρόσθετες συκοφαντικές κατηγορίες, που επιβάρυναν καταδικαστικά το δύστυχο νέο.

Οι λόγοι και οι αιτίες της παραπομπής του γενναίου και θεοσεβούς νέου είναι οι ίδιες οι κατηγορίες που του απαγγέλθηκαν: ληστεία, απαγωγή και βλασφημία. Οι δύο πρώτες κατηγορίες όμως δεν θα γίνουν αποδεκτές από τον κατή. Γι' αυτόν ικανοποιητική, για να προχωρήσει στην καταδίκη του νέου, είναι η τρίτη κατηγορία.

“Στο δικαστήριο ο κατής προσπαθεί να καλοπιιάσει και να πείσει τον αξιόλογο νεαρό με υποσχέσεις, γλυκόλογα και δολοπλοκίες. Επιδίωξε να πετύχει τα ακατόρθωτα. Προσπάθησε να αποδειχθεί πιο αποτελεσματικός από τον προσβεβλημένο Τούρκο πατέρα”.

Ο δεξιοτέχνης του ωραίου λόγου, Μάξιμος, συνεχίζει: “Προσπαθούσε ο κατής να αφανίσει τον ψυχικό στύλο του εξαίρετου νέου, αλλά συνάντησε σ' αυτόν αμετακίνητο βουνό, το οποίο και προσπαθούσε να μετακινήσει από τη θέση του και σαν να ήθελε με την βελόνα να ελέγξει τον σκληρότατο αδάμαντα.

Όταν ο κατής βεβαιώθηκε ότι με κανέναν τρόπο, με καμία υπόσχεση και με κανένα επιχείρημα ή και βασανιστήριο, δεν θα μπορούσε να κάμψει την πεποίθηση του εξαίρετου νέου, διέταξε να τον θανατώσουν μαρτυρικά.

Του πέρασαν το σχοινί στο λαιμό. Στη συνέχεια τον σήκωσαν σιγά-σιγά από τη γη και τον κατέβαζαν κάτω απότομα”.

Ο Γρηγόριος Παπαμιχαήλ στο βιβλίο του Μάξιμος ο Γραικός ο πρώτος φωτιστής των Ρώσων, προσπαθώντας να δώσει απλώς μία περίληψη της διηγήσεως, πραγματοποιεί διπλό λάθος και συγκεκριμένα γράφει στη σελ. 377 για το σημείο αυτό της εξελίξεως: Δι' ό και γυμνώσαντες αυτόν εξαπέλυσαν κατ' αυτού όφιν, όστις περιέβαλε τον τράχηλόν του και παρακάτω ο νεανίας όμως τρίς υπομείνας την πίεσιν του όφews. . Όμως ο Μάξιμος δεν κάνει καμμία αναφορά σε φίδι, ούτε και σε βασανιστήρια με φίδι. Λέει καθαρά ότι ο νέος κρεμάστηκε με σχοινί. Η επίμαχη ρωσική λέξη που βρίσκεται στο αρχαίο σλαυωνικό κείμενο είναι η ούζισιεμ η οποία βεβαίως μπορεί να ερμηνευθεί όφιν ή σχοινίον, στη συγκεκριμένη περίπτωση όμως δε στηρίζεται λογικά η άποψη ότι ο νέος δέθηκε επανειλημμένα με φίδια στο δάσος, στο σπίτι, στο δικαστήριο και, κυρίως, κρίνεται εντελώς απίθανη η εκδοχή να δέθηκε και να κρεμάστηκε ψηλά με φίδι μήκους πολλών μέτρων, για τον πρόσθετο λόγο ότι το φίδι δεν θα άντεχε το βάρος του σώματος του νέου σε διαδοχικές ανυψώσεις. Άρα ο Μάξιμος με τη λέξη ουζισιεμ σαφώς

εννοεί σχοινί και ο Γρηγόριος Παπαμιχαήλ σφάλλει ως προς την ερμηνεία της λέξεως και ως προς την περιγραφή του μαρτυρίου, το οποίο τροποποιεί στο σημείο αυτό. Επίσης η μαξιμική διήγηση δε στηρίζει τον ισχυρισμό του Γρ. Παπαμιχαήλ για γύμνωση του μάρτυρα.

Όμως το μαρτύριο του βοσκού συνεχίζεται και ο κατής του λέγει: Λυπήσου την ανθηρή νεότητά σου. Του υπενθυμίζει πόσο τρομερό είναι να μαρτυρεί τώρα πάνω στην νεότητά του, στα καλύτερα του χρόνια, και τον πιέζει να επιλέξει τη ζωή με το να αλλάξει την πίστη του. Αλλά ο θαρραλέος νέος είναι πια αποφασισμένος. Έχοντας βαθειά ριζωμένη μέσα του τη χριστιανική πίστη, ψελλίζει την ώρα που τον σφίγγει το σχοινί για να πεθάνει: Ο Χριστός είναι ο Θεός μου και ο Βασιλιάς μου.

Η λύση

“Τρεις φορές μαρτύρησε κατ’ αυτόν τον τρόπο και την τρίτη φορά πέθανε. Η χαρά του μάρτυρα που πραγματοποιεί την υπέρτατη θυσία για το Χριστό, πηγαίνοντας να κατακτήσει την ουράνια ζωή, διακρινόταν εκείνη τη στιγμή στο τελευταίο βλέμμα του θνητού από τη γη προς τον Ουράνιο Πατέρα”.

Η θρησκευτική αποκορύφωση του δράματος: Τρεις φορές ομολόγησε το Χριστό και τρεις φορές πέθανε γι’ Αυτόν είναι μια συγκλονιστική έκφραση που αποκαλύπτει και το μεγαλείο της αγνής ψυχής του.

Το συμπέρασμα – δίδαγμα

Ο Μάξιμος τελειώνει τη μοναδική αυτή διήγηση – μαρτυρία από τη ζωή του στην πατρίδα του με τη διατύπωση ενός τελικού διδάγματος. Σημειώνει ότι αποτελεί ντροπή για τη χριστιανική συμπεριφορά ο παράνομος δεσμός δύο νέων. Και τονίζει ότι σύμφωνα με το ορθόδοξο δόγμα, αν δε συναφθεί νόμιμος γάμος, είναι προτιμότερο, ως ευσεβείς και πιστοί χριστιανοί, να διαλογιζόμαστε και να ζούμε με βάση την αιδώ και την αγνότητά μας.

Η δε φράση να ντρεπόμαστε εμείς οι οποίοι τους τίμιους νόμους του Χριστού βάζουμε κάτω από την απαίσια διαφθορά έχει ιδιαίτερη βαρύτητα για τους Ρώσους εκείνης της εποχής. Είναι προφανές ότι η διήγηση έχει γραφεί ειδικά για να διαβαστεί από το ρωσικό λαό.

Μετά την λογοτεχνική έκρηξη του δράματος τρεις φορές πέθανε γι’ Αυτόν, ακολουθεί ήρεμη βεβαιωτική έκφραση για τη νίκη: της επουράνιας και αιώνιας δόξας κατά της γήινης ματαιοδοξίας και του πνεύματος κατά της ύλης.

Έτσι ο Μάξιμος, με τις τεράστιες λογοτεχνικές του ικανότητες, αλλά και την αδιαμφισβήτητη δεινότητά του στη ρητορική, απλουστεύει τη γενική κατάληξη του δεύτερου σκέλους του συμπεράσματός του, με προφανή σκοπό να διατηρήσει τις θαυμάσιες αναλαμπές και τους υψηλούς τόνους της συγκινητικής φράσεως του μαρτυρίου του αγνού νέου ΤΡΕΙΣ ΦΟΡΕΣ ΠΕΘΑΝΕ ΓΙΑ ΧΑΡΗ ΤΟΥ, ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΙΣΤΟ!

Συνεπώς, η διήγηση αυτή δεν έχει απλά και μόνο λογοτεχνικό ενδιαφέρον, έχει κυρίως και ιστορικοθρησκευτική σημασία. Και αυτό γιατί περιγράφει αξιόπιστα το μαρτύριο ενός άγνωστου, πάναγνου και υποδειγματικού νέου, πιστού στις αρχές της ελληνοχριστιανικής παραδόσεως στον καιρό της τουρκοκρατίας στην Ελλάδα.

Από σχετικό βιβλίο του Κ.Τσιλιγιάννη

Επιμέλεια κειμένου, πρωτοπρεσβύτερος Δημήτριος Αθανασίου

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com